

Nordek

(Traktat om oprettelse af organisationen for nordisk økonomisk Samarbejde)

Af JYTTE THORBEK*)

I. Indledning	I. Lovharmonisering
II. Almindelige målsætninger m.v.	J. Det finansielle samarbejde
III. På hvilke områder skal der samarbejdes?	IV. Hvordan skal Nordek styres?
A. Den økonomiske politik	A. Ministerrådet
B. Kapitalbevægelser	B. Den faste embedsmands-komité
C. Told- og handelspolitik	C. Sekretariatet
D. Industri- og energipolitik	D. Samarbejdskomiteerne
E. Jordbruget	E. Den rådgivende komité
F. Statstøtte, offentlige indkøb og offentlige arbejder	F. Voldgiftsudvalg
G. Restriktive forretningsmetoder	G. Parlament
H. Etablering og tjenester	V. Almindelige spørgsmål
	A. Undtagelsesbestemmelser
	B. Gyldighedstid, opsigelse, ophør og revision
	VI. Vil Nordek kunne fungere?

I. *Indledning.*

Alle de nordiske lande — bortset fra Island — er medlemmer af EFTA¹⁾, men udover samvirket i denne organisation har landene i Norden i mange år samarbejdet på andre områder, f.eks. om den sociale lovgivning, om civillovgivningen og om uddannelse. Dette samarbejde var hverken planlagt eller på anden måde bragt ind i faste rammer; det kom i stand, når

*) cand. jur., forskningsstipendiat, Institut for europæisk Markedsret, Handelshøjskolen i København.

¹⁾ European Free Trade Association, der blev undertegnet i januar 1960 og trådte i kraft 3.5.1960. Endvidere er de medlemmer af Finland-EFTA: Overenskomst af 27.3.1961 om dannelse af en sammenslutning mellem EFTA-medlemmerne og Finland. Den trådte i kraft 26.6.1961.

Nordek

(Traktat om oprettelse af organisationen for nordisk økonomisk Samarbejde)

Af JYTTE THORBEK*)

I. Indledning	I. Lovharmonisering
II. Almindelige målsætninger m.v.	J. Det finansielle samarbejde
III. På hvilke områder skal der samarbejdes?	IV. Hvordan skal Nordek styres?
A. Den økonomiske politik	A. Ministerrådet
B. Kapitalbevægelser	B. Den faste embedsmands-komité
C. Told- og handelspolitik	C. Sekretariatet
D. Industri- og energipolitik	D. Samarbejdskomiteerne
E. Jordbruget	E. Den rådgivende komité
F. Statstøtte, offentlige indkøb og offentlige arbejder	F. Voldgiftsudvalg
G. Restriktive forretningsmetoder	G. Parlament
H. Etablering og tjenester	V. Almindelige spørgsmål
	A. Undtagelsesbestemmelser
	B. Gyldighedstid, opsigelse, ophør og revision
	VI. Vil Nordek kunne fungere?

I. *Indledning.*

Alle de nordiske lande — bortset fra Island — er medlemmer af EFTA¹⁾, men udover samvirket i denne organisation har landene i Norden i mange år samarbejdet på andre områder, f.eks. om den sociale lovgivning, om civillovgivningen og om uddannelse. Dette samarbejde var hverken planlagt eller på anden måde bragt ind i faste rammer; det kom i stand, når

*) cand. jur., forskningsstipendiat, Institut for europæisk Markedsret, Handelshøjskolen i København.

¹⁾ European Free Trade Association, der blev undertegnet i januar 1960 og trådte i kraft 3.5.1960. Endvidere er de medlemmer af Finland-EFTA: Overenskomst af 27.3.1961 om dannelse af en sammenslutning mellem EFTA-medlemmerne og Finland. Den trådte i kraft 26.6.1961.

der var behov for det. De forskellige foranstaltninger blev derfor ikke indbyrdes koordineret, og man manglede mere langsigtede mål.

I nyere tid har der dog været et forum for nordisk samarbejde i Nordisk Råd. Rådet er et organ for samråd mellem de fem nordiske landes parlamenter og regeringer i spørgsmål, der angår samvirke mellem samtlige lande eller blot mellem nogle af dem. Rådet blev oprettet i 1952, dog tiltrådte Finland først i 1955. Det består af 16 delegerede fra hver af de parlamentariske forsamlinger (for Islands vedkommende dog kun 5) valgt af parlamenterne og repræsenterende forskellige politiske partier²).

Spørgsmålet om et udvidet økonomisk samarbejde blev rejst i Nordisk Råd i februar måned 1968. Kort tid efter kom et dansk oplæg. Det indeholdt et alternativt forslag, hvorefter der enten skulle opstilles detaljerede regler for mange samarbejdsområder eller generelle principper, der ligesom i De europæiske økonomiske Fællesskaber skulle realiseres i en »long-term« proces, styret af stærke institutioner. Forslaget om at oprette stærke institutioner blev blankt afvist af de øvrige nordiske lande, navnlig med den begrundelse at dette ville stride imod nordisk tradition³).

På et statsministermøde i København i april 1968 blev de nordiske statsministre alligevel enige om at søge det nordiske samarbejde udvidet på en lang række områder; institutionelle ordninger skulle i så fald skabes i det omfang, det ville vise sig påkrævet. I juni måned 1968 blev der derfor nedsat en nordisk embedsmandskomité, som skulle undersøge mulighederne for et udvidet økonomisk samarbejde. Denne komité afgav den 17. juli 1969 den endelige rapport, der indeholder et traktatudkast med en række bemærkninger⁴). Det er udelukkende et arbejde på embedsmandsplan og skal for at blive en realitet godkendes af de respektive regeringer og ratificeres af de nordiske landes parlamentariske forsamlinger.

II. *Almindelige målsætninger m.v.*

I *præamblen* til traktatudkastet gives udtryk for, at de nordiske lande har samme retsopfattelse og samme grundsyn på de forskellige økonomiske, sociale og kulturelle spørgsmål. Desuden nævnes de gensidige fordele, de nordiske lande har af det samarbejde, der allerede er etableret ved forskellige konventioner og gennem Nordisk Råd.

²) Se Hof- og Statskalender 1969 s. 13-14.

³) Se endnu utrykt referat af Jens Christensens tale om Nordek-planen, holdt i forbindelse med EEC-Kolloquium i København, den 25.9.1969. Referatet bliver trykt i »Common Market Law Review«.

⁴) Preliminær rapport blev afgivet d. 3.1.1969, se Nordisk Udredningsserie 1969:1. Den endelige rapport findes i Nordisk Udredningsserie 1969:11. Disse rapporter danner grundlaget for nærværende artikel.

Et andet programpunkt i præamblen er, at samarbejdet vil medføre en bedre udnyttelse af landenes ressourcer og en smidigere tilpasning af deres næringsliv til nye og hurtigt skiftende vilkår. Samarbejdet skal ikke alene være til fordel for de enkelte lande, men også for Norden som helhed.

Om den europæiske integration siges det udtrykkeligt, at det nordiske samarbejde skal udformes således, at det bliver lettere at deltage i eller samarbejde med et udvidet europæisk marked. Endvidere skal de nordiske lande under samarbejdet fortsætte med at udvikle handelsforbindelser med tredielande og frigøre verdenshandelen, alt under hensyn til udviklingslandenes interesser.

Ifølge udkastets *indledende bestemmelser*⁵⁾ skal de nordiske lande gennem traktaten oprette en Organisation for nordisk økonomisk Samarbejde (Nordek). Herigennem skal man fremme fuld beskæftigelse, hurtig økonomisk vækst og øget social velfærd i medlemsstaterne.

Nordek-planens ansvarlige organer er Ministerrådet, Den faste Embedsmandskomiteé, forskellige samarbejdskomiteer, Sekretariatet og Den rådgivende Komiteé, jfr. nærmere nedenfor under IV. Nordisk Råd skal også medvirke ved samarbejdet.

III. På hvilke områder skal der samarbejdes?

Nordek-planens samarbejdsområder svarer i vidt omfang til Romtraktatens⁶⁾. EFTA har derimod et snævrere sigte; den er ikke en toldunion, men alene et frihandelsområde for industrivarer etableret ved ophævelse af toldafgifter og mængdemæssige restriktioner overfor varer fra andre medlemslande⁷⁾. EFTA-traktaten kræver derfor ikke nogen fælles ydre toldtarif.

Traktatudkastets bestemmelser om de forskellige samarbejdsområder er bygget op efter visse grundprincipper.

Hvert kapitel indeholder kun en angivelse af målsætningen på de enkelte samarbejdsområder, retningslinier for, hvorledes denne målsætning skal realiseres, samt bestemmelser om fremgangsmåden. Når traktaten er sat i kraft, skal Ministerrådet vedtage de almindelige planer og retningslinier for arbejdet med at gøre traktaten til virkelighed. Tidspunktet for, hvornår disse planer og retningslinier skal være udarbejdet, varierer en del for de forskellige samarbejdsområder. Ministerrådet skal senere også træffe de konkrete beslutninger, der virkeliggør traktatens målsætning. Til hjælp får Ministerrådet næsten inden for hvert område en samarbejdskomiteé; under-

⁵⁾ Se Nordek-traktatudkastet (i det følgende citeret som N) kap. 1.

⁶⁾ Se EEC-traktaten (i det følgende citeret som EEC) art. 3.

⁷⁾ Se EFTA art. 2 og art. 3-12, Torben Jantzen: »Efta, Resultater og Perspektiver«, Kbh. 1967, side 11 og »Efta bygger et frihandelsområde i Europa«. Geneve 1966, s. 17 f.

tiden skal en komité dække flere sagområder. Komitéerne skal foretage undersøgelser, udarbejde prognoser, forslag m.v. og overvåge, om Ministerrådets beslutninger føres ud i livet.

I den følgende omtale af Nordek-planen vil jeg drage visse paralleller til andre traktater, navnlig EEC-traktaten. Det vil hovedsagelig ske ved henvisning i noterne til de respektive artikler⁸⁾.

Foruden de samarbejdsområder, der er nævnt nedenfor, indeholder traktatudkastet også bestemmelser om søfartspolitisk samarbejde⁹⁾, om samarbejde om landtransport¹⁰⁾, udviklingsbistand¹¹⁾, fiskeri¹²⁾, arbejdsmarkeds- og socialpolitik¹³⁾ samt om uddannelse og forskning¹⁴⁾.

A. Den økonomiske politik.

Nordek-planen indeholder ligesom EEC-traktaten¹⁵⁾ bestemmelser om samordning af den økonomiske politik og om harmonisering af de økonomiske midler. Disse regler har som EEC-traktatens karakter af rammebestemmelser, og Nordeks medlemslande må derfor stadig tilpasse deres økonomiske politik til integrationens krav.

Samarbejdet skal både omfatte landenes skatte-, kredit-, budget- og valutapolitik, konjunkturpolitikken, den langsigtede økonomiske politik og regionalpolitikken.

Inden den 1.1.1974 skal Ministerrådet opstille almindelige retningslinier for det skatte-, budget- og kreditpolitiske samarbejde. For så vidt angår samarbejdet om konjunkturpolitikken, den langsigtede økonomiske poli-

⁸⁾ Om fortolkningen af EEC-traktaten henvises bl.a. til »Les Nouvelles, Droit des Communautés Européennes«, (Bruxelles 1969) og »Common Market Law« af Alan Campbell (Bristol 1969).

⁹⁾ Se N kap. 5. Ministerrådet pålægges *ikke* her nogen opgaver.

¹⁰⁾ Se N kap. 9. Nordisk Råds trafikudvalg har i september måned 1969 afgivet en udførlig rapport om transportpolitiske spørgsmål: »Nordtrans, Norden som en gemensam lokaliserings- og kommunikationsregion«. Nordisk Udredningsserie 1969:13.

¹¹⁾ Se N kap. 17.

¹²⁾ Se N kap. 8. Målet er oprettelse af et nordisk marked for saltvandsfisk samt en stabilisering af priserne i førstehåndsomsætningen. Ordningen skal træde i kraft fra den 1.1.1972 at regne.

¹³⁾ Se N kap. 10. Der er *ikke* i kapitlet bestemmelser, der pålægger Ministerrådet at fastsætte retningslinier for arbejdet.

¹⁴⁾ Se N kap. 15 og 16. Inden den 1.1.1975 skal Ministerrådet opstille almindelige retningslinier for samordning af landenes indsats på *uddannelsesområdet*. På *forskningsområdet* skal Ministerrådet inden den 1.1.1972 opstille almindelige retningslinier for samordning af de nationale forskningsprogrammer og for etablering af fælles projekter og institutioner.

¹⁵⁾ Se EEC, art. 2 og art. 103-116 samt N kap. 2.

tik og valutapolitikken er der ikke pålagt Ministerrådet nogen pligt til at udarbejde retningslinier.

Det skattepolitiske samarbejde¹⁶⁾ bør efter embedsmændenes opfattelse gå ud på at harmonisere de forskellige finanspolitiske instrumenter i takt med, at man integrerer de nordiske landes økonomi. Det største behov for en integration findes inden for den indirekte beskatning, herunder for moms. Inden for den direkte beskatning¹⁷⁾ kan navnlig en harmonisering af virksomhedsbeskatningen komme på tale.

Det budgetpolitiske¹⁸⁾ samarbejde vil ifølge den preliminaire rapport på længere sigt kunne føre til, at man drøfter hovedlinierne i medlemslandenes budgetforslag, allerede før de er vedtaget og offentliggjorte.

I et udvidet økonomisk-politisk samarbejde vil *betalingsbalancen*¹⁹⁾ og *valutareserverne*²⁰⁾ spille en rolle. Man bør efter traktatudkastet ikke ændre pariteten mellem de nordiske landes valutaer, før man har konsulteret hinanden²¹⁾.

*Regionalpolitikken*²²⁾ i de nordiske lande har forskellige mål og anvender forskellige midler. Ministerrådet skal her undersøge, om de anvendte midler vil have diskriminerende virkning i et udvidet økonomisk fællesskab, og om en harmonisering af mål og midler vil være hensigtsmæssig; inden den 1.1.1974 skal Ministerrådet opstille almindelige retningslinier for samarbejdet. Navnlig i de nordlige dele af Finland, Norge og Sverige er der gode forudsætninger for samarbejdsopgaver over landegrænserne.

B. Kapitalbevægelser²³⁾.

Kapitalbevægelserne mellem de nordiske lande skal ifølge traktatudkastet frigøres, og landene skal søge at harmonisere lovreglerne og den administrative praksis på området. Ministerrådet skal inden den 1.1.1974 fast-

¹⁶⁾ Se EEC-art. 95-99 (omhandler kun den indirekte beskatning) og EFTA art. 13 med tillæg C pkt. c.

¹⁷⁾ Bestemmelser om harmonisering af den direkte beskatning findes kun i EEC, art. 100-102.

¹⁸⁾ I EEC er i 1964 nedsat en særlig budgetpolitisk komité, som behandler problemerne vedr. de årlige budgetter og budgetforslag.

¹⁹⁾ Se EEC art. 104 (betalingsbalancepolitikken) og art. 108-109 (om behandlingen af betalingsbalancekriser).

²⁰⁾ Se EEC art. 107.

²¹⁾ Se N kap. 2 art. 5.

²²⁾ For så vidt angår EEC, se bl.a. EEC's præambel, art. 2, art. 92-93, spec. om transport-erhvervet art. 80 og 82 og om landbruget art. 39,2. Se desuden N kap. 2 art. 7.

²³⁾ Se EEC art. 67, 73 og 106 samt N kap. 3.

sætte almindelige retningslinier for arbejdet. Ligesom i De Seks skal medlemsstaterne helst undgå at indføre nye restriktioner²⁴).

Der eksisterer allerede en betydelig frihed for forskellige typer af kapitaloverførsler, f.eks. de korte og mellemlange kreditter, som er knyttet til internationale leverancer af varer og tjenester (kommercielle kreditter); også familielån kan i vidt omfang ydes over grænserne.

En frigørelse af kapitalbevægelserne medfører problemer i forhold til OECD. Samtlige nordiske lande har accepteret OECD's kapitalliberaliseringskode og dermed en forpligtelse til ikke-diskriminering for de transaktioner, der er omfattet af koden. Man er derfor nødt til at optage forhandlinger med OECD for at opnå en videregående liberalisering i Norden end den, de nordiske lande har påtaget sig over for de øvrige OECD-lande.

Hvis de éngang indførte frie kapitalbevægelser medfører eller truer med at medføre alvorlige økonomiske eller finansielle forstyrrelser for et medlemsland, kan det ophæve forholdsreglerne så længe disse forhold består²⁵; men Ministerrådet skal underrettes og kan senere pålægge landet påny at liberalisere området²⁶). Det må dog være en forudsætning, at vedkommende medlemsland ikke stemmer imod, jfr. nedenfor under IV, A.

C. Told- og handelspolitik.

De nordiske lande agter ligesom EEC at oprette en toldunion og gennemføre et vidtgående handelspolitisk samarbejde²⁷).

Oprettelsen af en *toldunion* mellem de nordiske lande vil medføre enhedstold over for ikke EFTA-lande for de varer, som indføres i de fire nordiske lande. En nordisk toldunion skal kun være et led i en fortsat afvikling af told- og handelsreguleringen; målet er en videre integration med lande uden for Norden. De fælles toldsatser skal udvikle en konkurrencekraftig og differentieret nordisk industri, som kan hævde sig i et integreret Europa.

Landbrugsprodukter og industrielt bearbejdede levnedsmidler har kun i ringe omfang kunnet medtages i toldunionen.

Et særligt bilag indeholder forslag til fælles toldtariffer for en lang række varer. Udgangspunktet for den fælles toldtarif har været det vejede gennemsnit af de fire landes toldsatser. Det var oprindeligt meningen, at de nordiske toldtariffer skulle lægges så nær De Seks' toldniveau som muligt, men det er vist kun sket i et yderst beskedent omfang. Iøvrigt er de fælles toldtariffer i flere tilfælde kun blevet accepteret med det forbehold, at en

²⁴) Se EEC art. 71 og N kap. 3 art. 3.

²⁵) Se N kap. 3, art. 4. En lignende adgang består efter EEC art. 73, stk. 2.

²⁶) For så vidt angår De Seks se EEC art. 73 stk. 2, sidste afsnit.

²⁷) Se EEC art. 3 (a) og (b) 9-37 samt N kap. 4.

af medlemsstaterne kan opretholde en toldsuspension²⁸). Dette gælder især for jern og stål, plastik og visse kemikalier.

Oprettelse af en toldunion forudsætter foruden en ydre toldtarif også en ensartet toldlovgivning og så vidt muligt ensartede administrative bestemmelser for toldvæsenet²⁹).

En nordisk toldunion med fælles toldsatser er en forudsætning for en samordning af *handelspolitikken*. På visse områder stiller toldunionen krav om en fælles nordisk optræden, først og fremmest på områder, som direkte berøres af den fælles toldbeskyttelse. Erfaringerne bl.a. fra Kennedy-runden viser, at de nordiske lande, når de optræder som en enhed, kan hævde sig over for de store handelsnationer³⁰).

Som i De Seks³¹) bliver bekæmpelse af dumping m.v. et fælles anliggende. De nordiske lande skal anvende samme principper, når de undersøger og bedømmer, om der foreligger dumping eller anden markedsforstyrrende indførelse³²).

Uanset at handelen skal være fri for kvantitative import- og eksportrestriktioner, har landene dog ret til i lighed med EFTA-konventionen³³) at anvende restriktioner til beskyttelse af den almindelige moral, orden og sikkerhed o.s.v.

På eksportområdet skal de nordiske landes indsats samordnes, især hvad angår informationsvirksomheden i udlandet — f.eks. deltagelse i messer og udstillinger — samt forskning og uddannelse i markedsføring.

D. *Industri- og energipolitik.*

I De Seks er visse områder af industri- og energipolitikken reguleret ved særlige traktater³⁴. Sådan opdeling foreligger ikke i Nordek-planen.

²⁸) I de tilfælde, hvor der ikke fastsættes nogen tidsfrist for suspensionens ophør, skal Ministerrådet regelmæssig og første gang *1.1.1977* undersøge, om der er behov for at opretholde toldsuspensionerne, jfr. N kap. 4, art. 9.

²⁹) Ministerrådet fastsætter inden *1.1.1972* de foranstaltninger, som medlemslandene skal vedtage i den anledning, jfr. N kap. 4, art. 13.

³⁰) Se »Danmark og de europæiske Fællesskaber« 1968 s. 98.

³¹) Se EEC art. 113 og 115 og forordning af 5.4.1968 udarbejdet i overensstemmelse med reglerne i Overenskomst om anvendelse af art. VI i Den Alm. Overenskomst om Told og Udenrigshandel (antidumpingskoden). Se endvidere N kap. 4 art. 12.

³²) Ministerrådet skal inden *1.1.1972* træffe beslutning om de foranstaltninger, som medlemslandene skal gennemføre for at have lige muligheder for at imødegå den markedsforstyrrende import. Inden samme dato, *1.1.1972*, skal Ministerrådet desuden fastlægge de fælles principper, der skal anvendes til bedømmelse af, om der foreligger markedsforstyrrende import.

³³) Se EFTA art. 18 og N kap. 4, art. 15.

³⁴) For kul- og stålsektoren gælder CECA-traktaten af 18.4.1951, og atomenergien er reguleret ved CEEA-traktaten af 25.3.1957.

Målsætningen går for *industripolitikken* ud på, at medlemsstaterne ved et gradvis udvidet samarbejde skal øge industriens konkurrenceevne og udviklingsmuligheder og fremme industriens strukturelle tilpasning til et udvidet internationalt arbejde³⁵). Industripolitik omfatter også den tekniske forskning og udvikling.

Det fremhæves i rapporten, at den skærpede internationale konkurrence og den hurtige tekniske udvikling medfører, at de nordiske industrier må satse på nye produkter, ny teknik, kvalitet og design.

På det *energi*politiske område skal man ved et gradvis udvidet samarbejde dække det voksende energibehov så fordelagtigt som muligt. Nordens energiforbrug vil antagelig blive fordoblet i løbet af 15–20 år. Kun Norge har endnu store vandkraftsressourcer i behold, og elektricitetsforsyningen må derfor i det lange løb dækkes ved atomkraft.

Både på industri- og energiområdet findes der allerede i dag et vist nordisk samarbejde. For eksempel har teleadministrationerne etableret et nært samarbejde i brug af satellitter for teletjenester. NORDFORSK³⁶) har taget initiativ til samarbejde inden for miljøværnet, d.v.s. beskyttelse mod forurening af luft, jord og vand eller anderledes udtrykt bekæmpelse af røg, støj og møg. Også på det biomedicinske område foregår der et mere uformelt samarbejde.

I et særligt bilag har man foreslået nogle konkrete nordiske samarbejdsprojekter. Der kan være grund til at nævne følgende:

- 1) Miljøværnssamarbejdet vil kunne udbygges bl.a. ved fælles centraler for indsamling, lagring og bearbejdelse af data.
- 2) Et samarbejde om havforskning (udnyttelse af havet og havbundens ressourcer) vil kunne intensivere udnyttelsen og være økonomisk fordelagtigt.
- 3) Oprettelse af et nordisk koordinationsorgan for teknisk dokumentation (NORDOK). Dette vil kunne hjælpe med til at kontrollere den nyere tids informationsekspllosion³⁷), bl.a. ved at formidle, at de nordiske lande anskaffer fælles EDB-anlæg og udenlandske båndtjenester samt i fællesskab uddanner fagfolk.

³⁵) Se N kap. 6, art. 1.

³⁶) Grundlagt i 1947 som et uformelt samarbejdsorgan mellem de teknisk-videnskabelige akademier og forskningsråd i de 5 nordiske lande, se Årsberetning for akademiet for de tekniske Videnskaber, 1969 s. 19 ff.

³⁷) Det anslås, at der i den industrialiserede verden udkommer mere end to millioner videnskabelige og tekniske artikler årligt, og at denne produktion vil blive fordoblet hvert 10.–15. år.

Desuden har man udarbejdet en rapport om et nordisk atomenergisamarbejde og om oprettelse af et nordisk atomenergiaktieselskab³⁸).

Som så meget andet i traktaten afhænger det af Ministerrådets beslutninger, om der bliver oprettet fælles industri- og energiprojekter. Ministerrådet afgør også, om projekterne skal have tilskud fra Den almindelige Finansieringsfond (se n.f. under J).

Både med hensyn til industripolitikken og energipolitikken skal Ministerrådet inden den 1.1.1974 fastsætte retningslinier for samarbejdet.

E. Jordbruget.

Det foreslåede nordiske samarbejde på jordbrugsområdet har stødt på store vanskeligheder. Baggrunden for disse vanskeligheder er først og fremmest de forskellige naturforhold og ulighederne i de enkelte nordiske landes jordbrugssektorer. I Danmark udgør jordbrugseksporten ca. 35 pct., i de øvrige lande kun 3—6 pct. af de samlede eksportindtægter. De danske producentpriser på jordbrugsvarer ligger ca. 20 pct. under EEC's prisniveau, de svenske ligger ca. 5 pct. over EEC's priser, og de norske og finske priser er ca. 10 pct. højere end de svenske. Beskæftigelsesmæssigt er der også forskel. I Finland arbejder en forholdsvis stor del af befolkningen i jordbruget, i de andre lande er kun en ringe del af befolkningen beskæftiget i jordbrugssektoren.

Dernæst volder sammenhængen mellem jordbruget og de regionale anliggender problemer. I Finland, Norge og Sverige er man af politiske grunde interesseret i, at en del af befolkningen forbliver jordbrugere i de nordlige dele af landene.

Der er heller ikke som for industrivarer indledt et samarbejde inden for EFTA. Ifølge EFTA-traktaten³⁹) gælder bestemmelserne om afvikling af told og kvantitative restriktioner ikke for jordbrugsvarer.

Nordek-planens målsætning svarer i vidt omfang til EEC's⁴⁰). Jordbrugsbefolkningen skal sikres en tilfredsstillende levestandard i forhold til andre befolkningsgrupper, og producentpriserne skal stabiliseres på et rimeligt niveau. Desuden skal produktiviteten i jordbrugserhvervet øges ved en bedre udnyttelse af produktionsressourcerne og en passende arbejdsdeling mellem staterne. Samtidig skal forbrugerne forsynes med fødevarer til rimelige priser, og samhandelen med jordbrugsvarer mellem de nordi-

³⁸) Sverige er det eneste nordiske land, hvor der er dannet et industrielt atomaktieselskab, ASEA-ATOM fra 1968.

³⁹) Se EFTA art. 21—25 og Torben Jantzen s. 75 ff.

⁴⁰) Se EEC art. 39 og N kap. 7 art. 1.

ske lande skal udvides. Landbrugsproduktionen skal endvidere gradvis tilpasses afsætningsmulighederne.

Endelig skal man tage hensyn til de naturbetingede og strukturelle forskelle i de nordiske jordbrugserhverv og være opmærksom på, at det er nødvendigt at bevare en produktion af beredskabshensyn.

En så omfattende målsætning vil naturligvis kun kunne gennemføres på langt sigt. Derfor foreslår traktatudkastet desuden et kortsigtet samarbejde, der navnlig går ud på at give landene en effektiv præference, således at staternes indførselsbehov så vidt muligt dækkes af medlemslandenes producenter. Dette kortsigtede samarbejde skal gennemføres fra den 1.1.1972, medens Ministerrådet for det langsigtede arbejde skal fastsætte en plan senest den 1.1.1974.

De varer, som skal omfattes af traktatens landbrugsbestemmelser, er optaget på en særlig liste. Ministerrådet skal efter toldunionens ikrafttræden og derefter med mellemrum overveje, om nogle af varerne på den særlige liste kan indgå i toldunionen, således at de får samme behandling som industrivarer.

Et udvidet samarbejde om eksport til tredielande er forudsat i Nordek-planen. Man tænker sig også et øget bistandspolitisk samarbejde inden for rammerne af World Food Program⁴¹⁾ og Food Aid Convention⁴²⁾.

Som en pendant til De Seks' landbrugsfond — FEOGA⁴³⁾ (Fonds Européen d'Orientation et de Garantie Agricole) — skal der oprettes en nordisk *jordbrugsfond*, der især skal finansiere strukturforbedringer og andre foranstaltninger, som kan reducere produktionen i ikke-rationelle bedrifter.

F. Statsstøtte, offentlige indkøb og offentlige arbejder.

Efter EEC-traktaten⁴⁴⁾ er konkurrencefordrejende statsstøtteforanstaltninger som hovedregel uforenelige med et fælles marked. Nordek-planen går ud på, at de nordiske lande også skal afstå fra statslige støtteforanstaltninger, som fordrejer eller truer med at fordreje konkurrencevilkårene mellem medlemslandene⁴⁵⁾. Med hensyn til offentlige indkøb og offentlige arbejder skal landene tilstræbe et ligestillingsprincip⁴⁶⁾.

Allerede medlemskab af GATT og EFTA hindrer i nogen grad ydelse

⁴¹⁾ Fodevareprogram under FAO stiftet i oktober 1960.

⁴²⁾ En konvention, der blev oprettet d. 30.6.1967 som led i Kennedy-runden, og som trådte i kraft 1.7.1968.

⁴³⁾ Oprettet ved rådsforordning nr. 25 af 4.4.1962 i henhold til EEC art. 40.

⁴⁴⁾ Se EEC art. 92.

⁴⁵⁾ Se N kap. 11.

⁴⁶⁾ Inden 1.1.1972 skal Ministerrådet bestemme tidspunktet for gennemførelsen af ligestillingsprincippet for offentlige arbejder, og ligeledes inden 1.1.1972 skal Ministerrådet fastlægge retningslinier for hele området.

af eksportstøtteforanstaltninger. Ifølge GATT⁴⁷⁾ er der pligt til at notificere sådanne ordninger, og medlemmerne kan i visse tilfælde slet ikke yde statsstøtte.

EFTA-konventionen forbyder nogle bestemte eksportstøtteformer og iøvrigt enhver anden form for statsstøtte, hvis væsentligste formål eller virkning er at hindre opnåelsen af de forventede fordele ved den frie samhandel⁴⁸⁾. EFTA-konventionen indeholder også regler om offentlige institutioner og foretagenders pligt til at afskaffe beskyttelse af indenlandsk produktion m.v.⁴⁹⁾.

G. Restriktive forretningsmetoder.

I De Seks er konkurrencebegrænsende karteller og en virksomheds urimelige udnyttelser af en dominerende markedspostion forbudt⁵⁰⁾. EFTA-konventionen indeholder også regler om konkurrencebegrænsninger⁵¹⁾. De restriktive forretningsmetoder, som angives i traktaten svarer i det væsentlige til EEC-traktaten.

På lignende måde ønsker man i et udvidet nordisk samarbejde⁵²⁾ at modvirke de konkurrencebegrænsninger, som forrykker vilkårene for samhandelen eller anden næringsvirksomhed eller som blot har en hæmmende virkning⁵³⁾. Som eksempler herpå kan nævnes aftaler mellem virksomheder, som forpligter virksomheden til at indskrænke eller begrænse næringsvirksomheden eller i sin prisfastsættelse at følge bestemte priser eller regler.

I et bilag foreslår man bl.a. at udvide samarbejdet mellem de nordiske landes monopol- og prismyndigheder med henblik på at fremsætte fælles forslag og at afgive rapporter til Ministerrådet. Der er ikke som i EEC tale om at indføre overnationalt monopolregler under administration af et fælles organ.

H. Etablering og tjenester.

Både EEC-traktaten og EFTA-konventionen indeholder regler om etableringsret⁵⁴⁾, og begge bygger på ikke-diskriminationsprincippet. EEC-traktaten har tillige regler om tjenesteydelser⁵⁵⁾.

⁴⁷⁾ Se GATT art. XVI.

⁴⁸⁾ Se EFTA art. 13 m. tillæg C og Torben Jantzen s. 44 f.

⁴⁹⁾ Se EFTA art. 14 og Torben Jantzen s. 48 f.

⁵⁰⁾ Se EEC art. 85-86.

⁵¹⁾ Se EFTA art. 15 og Torben Jantzen s. 52 f.

⁵²⁾ Se N kap. 12.

⁵³⁾ Ministerrådet skal træffe beslutning om de foranstaltninger, medlemslandene skal træffe til opfyldelse af målsætningen, men der er *ikke* fastsat nogen tidsfrist.

⁵⁴⁾ Se navnlig EEC art. 52, 53 og 58 samt EFTA art. 16 og Torben Jantzen s. 55 f.

⁵⁵⁾ Se navnlig EEC art. 59 og 60.

Nordek-planen⁵⁶⁾) tilsigter både at give borgere fra en stat ret til at udøve selvstændig næringsvirksomhed og at udføre tjenester i en anden medlemsstat. Inden den 1.1.1972 skal Ministerrådet fastlægge retningslinier for undersøgelsesarbejdet med henblik på at nå den foreslåede målsætning. Ministerrådet skal desuden inden den 1.1.1975 beslutte, i hvilket omfang området skal liberaliseres. Desuden foreslår udkastet ligesom EEC-konventionen, at medlemslandene afholder sig fra at indføre nye diskriminerende begrænsninger⁵⁷⁾).

Med borgere ligestilles erhvervsdrivende selskaber og andre sammenslutninger samt stiftelser; de skal dog have en virkelig og varig erhvervsmæssig tilknytning til landene. Kapitalplaceringsvirksomhed uden egentlig næringsvirksomhed er ikke omfattet af bestemmelserne. Dette gælder således de såkaldte »investment fonds«.

Erhvervelse og besiddelse af fast ejendom, aktier og andele i juridiske personer omfattes af etableringsbestemmelserne i det omfang, disse aktiver er nødvendige til udøvelse af næringsvirksomhed. Danmark vil derfor kunne opretholde de nuværende begrænsninger i udlændinges adgang til erhvervelse af fast ejendom til fritidsformål⁵⁸⁾).

Reglerne om etablering og tjenester skal heller ikke hindre, at man opretholder de bestemmelser, der begrænser udlændinges ret til at erhverve og udnytte vandkraft, erhverve skov, gruber, jordbrugsejendomme eller købe fast ejendom til erhvervsmæssige rekreative formål eller aktier eller andre andele i et selskab, der ejer sådan ejendom.

Undtaget fra reglerne er ligesom i De Seks⁵⁹⁾) udøvelse af offentlig myndighed. Også andre erhverv er undtaget f.eks. retten til at eje eller udgive periodiske skrifter og retten til at udøve virksomhed til udnyttelse af telekommunikationer.

I. Lovharmonisering.

I snart 100 år har der været et omfattende lovgivningssamarbejde i Norden⁶⁰⁾). Dette arbejde er navnlig en frugt af de nordiske juristmøder. De blev første gang afholdt i 1872 i København, og har siden regelmæssigt fundet sted hvert 3. år. Møderne har virket for en ensartet lovgivning i

⁵⁶⁾ Se N kap. 13.

⁵⁷⁾ Se EEC art. 53 og 62 samt N kap. 13 art. 5.

⁵⁸⁾ Se lov nr. 344 af 23.12.1959 om erhvervelse af fast ejendom.

⁵⁹⁾ Se EEC art. 55 og N kap. 13 art. 3.

⁶⁰⁾ Se hertil Nordisk Udredningsserie 1965:2 og Bernt Højle: »Nordisk Retsfællesskab«, København 1946.

alle medlemslande, men siden Nordisk Råds oprettelse i 1952 er deres virksomhed trådt noget i baggrunden.

Det første resultat af det nordiske lovgivningssamarbejde er veksellovene fra 1880. Siden kom bl.a. checklove, sølove, love om varemærker og patenter, købe- og aftalelove og forsikringsaftalelove. Indenfor person-, familie- og arveretten, straffe- og procesretten samt den internationale privatret har der også bestået et lovgivningssamarbejde.

Ønsket om retsenhed er kommet til udtryk i en overenskomst mellem de nordiske lande om retligt samarbejde af 23.3.1962. I overensstemmelse med reglerne i denne samarbejdsoverenskomst går Nordek-planen⁶¹⁾ ud på, at de nordiske stater på alle områder af betydning for samarbejdet skal søge at harmonisere lovgivningen. De skal tilstræbe enslydende love eller i hvert fald størst mulig ensartethed i lovgivningen⁶²⁾. Hvis et medlemsland overvejer at indføre nye lovregler, skal samarbejdskomiteen på området underrettes. Finder den, at man bør tilstræbe ensartet lovgivning, skal den indlede fælles forhandlinger.

Regler om et lovgivningssamarbejde findes også i EEC-traktaten, der foruden en almindelig programerklæring om harmonisering af de nationale lovgivninger⁶³⁾, indeholder en række specielle⁶⁴⁾ og enkelte generelle⁶⁵⁾ harmoniseringsbestemmelser. EFTA-traktaten har ikke regler om en harmonisering af lovgivningen.

I et bilag til Nordek-planen nævnes nogle aktuelle opgaver, f.eks. harmonisering af selskabslovgivningen og lovgivningen om bogføring.

Endvidere foreslås, at Ministerrådet — under hensyn til det internationale patentsamarbejde — senest den 1. januar 1972 afgør, om de allerede udarbejdede regler om nordiske patentansøgninger skal træde i kraft. Ifølge disse kan patenter meddeles for samtlige de nordiske lande efter ansøgning til patentmyndigheden i et af landene. Reglerne har endnu ikke kunnet sættes i kraft, da det har været bestemt, at der forinden skal indgås en konvention herom. Samtidig foreslås det, at Ministerrådet tager stilling til oprettelse af en fælles klageinstans for patenter og et fælles nyheds- og prøvningsinstitut.

Et andet vigtigt område er reglerne om tilvirkning, udformning, for-

⁶¹⁾ Se N kap. 14.

⁶²⁾ Ministerrådet skal træffe beslutning om de foranstaltninger, medlemsstaterne skal gennemføre til virkeliggørelse af målsætningen; men der er *ikke* i traktatudkastet fastsat nogen *tidsfrist*, bortset fra reglerne om de nordiske patenter.

⁶³⁾ Se EEC art. 3 h.

⁶⁴⁾ Se f.eks. EEC art. 57, 66 og 75.

⁶⁵⁾ Se EEC art. 100-102.

varing, transport, mærkning m.v. af industrivarer. Det foreslås, at Ministerrådet nedsætter en permanent nordisk komité bestående af repræsentanter for vedkommende myndigheder samt standardiseringsekspertes. Denne komité skal komme med forslag til harmonisering af forskrifterne på de nævnte områder.

J. *Det finansielle samarbejde.*

Kapitalbehovet ventes at stige i takt med udbygningen af samarbejdet. Det er naturligt, at dette behov delvis tilgodeses i samarbejde mellem de 4 lande. Det foreslås derfor⁶⁶), at der under Ministerrådet oprettes:

- 1) en almindelig finansieringsfond
- 2) en jordbrugsfond
- 3) en fiskerifond og
- 4) en investeringsbank.

Vedtægterne for såvel fondene som banken skal træde ikraft samtidig med toldunionen, den 1.1.1972. Fondene skal finansieres ved bidrag fra de enkelte lande, fastsat i forhold til deres årlige bruttonationalprodukt; i 1968 ville det have givet en fordeling med 24 pct. for Danmark, 14 pct. for Finland, 16 pct. for Norge og 46 pct. for Sverige⁶⁷).

Jordbrugsfonden er omtalt ovenfor under E.

Den almindelige Finansieringsfond skal yde støtte gennem tilskud, lån og garantier på fordelagtige vilkår til projekter af nordisk karakter, forudsat at finansieringen ikke kan ske på bankmæssige vilkår. Som eksempel kan nævnes støtte til strukturrationalisering inden for erhvervslivet, industriel og regional udvikling, nordisk samhandel, forskning og uddannelse. Fonden skal styres af Ministerrådet, men dette kan delegeres sin beslutningsmyndighed til Den faste Embedsmandskomite⁶⁸).

Fiskerifonden skal på forskellige måder yde støtte til prisstabilisering og til strukturændringer⁶⁹). Den skal ligesom Den generelle Finansieringsfond og Jordbrugsfonden styres af Ministerrådet.

I lighed med EEC's Europæiske Investeringsbank⁷⁰) foreslås oprettet en

⁶⁶) Se N kap. 18, art. 1.

⁶⁷) Se N kap. 18, art. 6.

⁶⁸) En vis parallel kan måske drages til Den europæiske sociale Fond i EEC. Dens formål er dog mere social betonet, og i praksis ydes næsten udelukkende tilskud til omskoling. Den er oprettet i henhold til EEC art. 123 ved forordning nr. 9 af 25.8.1960, ændret bl. a. ved forordning nr. 37/67 af 21.2.1967. Se »Danmark og de europæiske Fællesskaber« 1968 s. 937 f. og supp. 1969 s. 277.

⁶⁹) I EEC kan lignende støtte ydes af FEOGA.

⁷⁰) Se art. EEC: 129-130 med tilhørende protokol.

nordisk investeringsbank. Den skal være en selvstændig institution og arbejde på sædvanlige bankmæssige vilkår; den skal yde bidrag til finansiering af projekter af nordisk interesse. Banken skal ikke konkurrere med de eksisterende nationale kreditinstitutioner, men bør tværtimod samarbejde med disse, således at den i første række vil supplere andre tilgængelige kreditkilder.

IV. *Hvordan skal Nordek styres?*⁷¹⁾

Der har — som antydnet i indledningen — været nogen diskussion mellem de nordiske lande, om man ved opbygningen af institutionerne skulle følge systemet i EFTA eller EEC. Finland, Sverige og Norge har ønsket en EFTA-model i afsvækket form, medens Danmark har været tilhænger ad en modificeret EEC-model⁷²⁾. Man er i den endelige rapport blevet enige om følgende system⁷³⁾:

A. *Ministerrådet*⁷⁴⁾.

Ministerrådet skal være det øverste samarbejdsorgan og have ansvaret for samarbejdet. Det skal bestå af en repræsentant fra hvert medlemslands regering. I Ministerrådet skal medlemsstaterne skiftes til at føre forsædet for 1 år ad gangen.

Ministerrådet har, ligesom Rådet i De Seks og EFTA-rådet⁷⁵⁾, myndighed til at træffe de beslutninger, der er nødvendige for traktatens virkeliggørelse. Man kunne ved forhandlingerne ikke opnå enighed om, at beslutninger skulle kunne træffes ved stemmeflerhed. Ministerrådets beslutninger skal derfor altid være *enstemmige* — dog medfører undladelse af at stemme ikke nogen hindring for beslutning.

Ministerrådets beslutninger medfører en folkeretlig forpligtelse for de deltagende stater. I tilfælde, hvor et lands forfatning kræver den folkevalgte forsamlings tilslutning til en ministerrådsbeslutning, får beslutningen først bindende virkning, når denne tilslutning foreligger. I sådanne tilfælde skal Ministerrådet på forhånd underrettes. I lighed med EFTA, men i modsætning til De europæiske Fællesskaber, kan Ministerrådets beslutninger *aldrig være umiddelbart bindende for de enkelte landes statsborgere*.

Ministerrådet kan på samme måde som Rådet i De Seks indskrænke sig til at vedtage henstillinger, som ikke er bindende⁷⁶⁾.

⁷¹⁾ Se hertil note 3 og Erik Siesby i *Nordisk Administrativt Tidsskrift* hæfte 3, 1969 s. 166–178.

⁷²⁾ Se note 3.

⁷³⁾ Se N kap. 19.

⁷⁴⁾ Se N kap. 19 art. 1–6.

⁷⁵⁾ Se EEC-traktaten art. 145–154 og EFTA art. 1 og 31 ff.

⁷⁶⁾ Se EEC, art. 189.

B. *Den faste Embedsmandskomité.*

Denne komité består af en repræsentant fra hvert medlemsland, udpeget af regeringen. Den minder om De faste repræsentanternes Komité i De europæiske Fællesskaber og har til opgave *at forberede Rådets afgørelser*⁷⁷).

Som led i det udvidede nordiske arbejde skal der træffes et betydeligt antal konkrete beslutninger af teknisk karakter. Ministerrådet kan derfor have behov for at overdrage til komiteen at træffe beslutning på sine vegne. I medfør af EEC-traktaten kan Rådet overdrage hverv til komiteen, men denne har hidtil ikke fået egentlig besluttende myndighed. Efter Nordek-planen skal de områder, hvor der kan ske delegation til Den faste Embedsmandskomité, angives i Ministerrådets forretningsorden, men beslutningsretten kan dog ikke overdrages i spørgsmål, som forudsætter lovgivning⁷⁸).

C. *Sekretariatet*⁷⁹).

Sekretariatet kan afgive udtalelser og fremsætte forslag over for de fælles organer, Ministerrådet, Den faste Embedsmandskomité og samarbejdskomiteerne; men det har ikke eneret til at fremsætte forslag, således som Kommissionen i De europæiske Fællesskaber har det i mange tilfælde.

Sekretariatet skal ledes af 4 direktører, som udpeges for 4 år ad gangen af de deltagende stater i samråd. Under varetagelsen af deres hverv er de uafhængige; de må hverken anmode om eller modtage instruktion fra nogen national myndighed. Kommissionen for De Seks har en betydelig stærkere stilling⁸⁰). EFTA-sekretariatet er derimod svagere end Nordek's sekretariat. Det har færre beføjelser, bl.a. kan det ikke tage noget initiativ.

D. *Samarbejdskomiteerne*⁸¹).

Nordek-planen foreslår oprettelse af samarbejdskomiteer for følgende sagområder:

- 1) Økonomisk politik og regionalpolitik
- 2) Arbejdsmarkeds- og socialpolitik
- 3) Told- og handelspolitik

⁷⁷) Se N kap. 19, art. 7-8 og EEC art. 151. I EFTA modes Rådet ugentligt på embedsmandsniveau, se Torben Jantzen s. 13.

⁷⁸) Se N kap. 19, art. 5.

⁷⁹) Se N kap. 19, art. 9-15.

⁸⁰) Se EEC art. 155-163.

⁸¹) Se N kap. 19 art. 16-18. I EEC og i EFTA findes næppe lignende organer.

- 4) Industri- og energipolitik
- 5) Jordbrugspolitik
- 6) Fiskeripolitik
- 7) Næringsret og konkurrenceregler
- 8) Uddannelses- og forskningspolitik
- 9) Transportpolitik.

Nye samarbejdskomiteer kan oprettes, hvis der viser sig at være et behov. Med disse komiteer har man ønsket at institutionalisere det mere uformelle samarbejde, der allerede foregår mellem de nordiske landes ressortmyndigheder.

Ifølge rapporten skal komiteerne sammensættes af repræsentanter for enkelte grene i de deltagende staters centraladministrationer. Formand for komiteerne kan enten være en repræsentant for medlemslandene eller for Sekretariatet. Komiteerne skal forberede de sager, der skal forelægges for Den faste Embedsmandskomité og Ministerrådet. Herved får de forskellige nationale myndigheder lejlighed til at udtale sig under sagernes forberedelse.

Under de enkelte samarbejdskomiteer kan Ministerrådet nedsætte sagkyndige arbejdsudvalg til at behandle teknisk komplicerede spørgsmål.

E. *Den rådgivende Komité*⁸²⁾.

Den består af 7 repræsentanter for hvert lands næringsliv samt for forbrugerne og arbejdsmarkedets parter. Med denne komité ønsker man at sikre en løbende kontakt til næringslivet. Den er en interesseorganisation ligesom Den økonomiske og sociale Komité i De Seks⁸³⁾, og kan også sammenlignes med Den konsultative Komité i EFTA⁸⁴⁾.

F. *Voldgiftsudvalg*.

Endelig har man overvejet at oprette et voldgiftsudvalg som en slags judiciel myndighed⁸⁵⁾. Det skulle kunne træde i funktion, hvis der opstår retstvister mellem de deltagende stater om fortolkningen af traktaten og af de trufne beslutninger. Ifølge rapporten bør spørgsmålet fortsat overvejes.

⁸²⁾ Se N kap. 19, art. 19-21.

⁸³⁾ Se EEC art. 193-198.

⁸⁴⁾ Se Torben Jantzen s. 14.

⁸⁵⁾ Se om De europæiske Fællesskabers Domstol, EEC art. 164-188.

G. *Parlament.*

Der er ikke i Nordek-planen foreslået noget parlament svarende til De europæiske Fællesskabers Forsamling⁸⁶). I den preliminaire rapport var man inde på, at Nordisk Råd skal behandle Nordek-planens budgetforslag, inden det forelægges de nationale parlamenter; men i traktatudkastet og den endelige rapport nævnes kun, at samarbejdet sker under medvirken af Nordisk Råd. Dets betydning for den parlamentariske kontrol er derfor uvis. Dog har en komité under Nordisk Råd i oktober måned 1969 udarbejdet en rapport om Nordisk Råd og Nordek⁸⁷). Den foreslår en række opgaver for Nordisk Råd i det kommende samarbejde, f.eks. obligatorisk høring om de fremsatte forslag til almindelige retningslinier for de forskellige samarbejdsområder og til ændringer af Nordek-traktaten. Rådets medlemmer skal endvidere kunne stille spørgsmål navnlig om Nordek's budget og regnskaber og det skal kunne fremsætte rekommandationer over for Ministerrådet. I institutionel henseende foreslår rapporten, at man giver Ministerrådet ansvar for hele det nordiske samarbejde og ikke kun for det, der omfattes af Nordek; den faste Embedsmandskomité og Sekretariatet bør i så fald have samme arbejdsområde som Ministerrådet.

V. *Almindelige spørgsmål*⁸⁸).

A. *Undtagelsesbestemmelser.*

Hver stat er bundet af et net af internationale og bilaterale aftaler, som ikke skal berøres af Nordek-traktaten.

Svarende til reglerne i EFTA-traktaten⁸⁹) kan hvert medlem indføre særlige beskyttelsesforanstaltninger, hvis væsentlige sikkerhedsinteresser tilsiger det. Ministerrådet skal så vidt muligt underrettes forud.

En anden almindelig beskyttelsesklausul er hjemlet i økonomiske krisesituationer, f.eks. kritiske beskæftigelsessituationer og alvorlige betalingsvanskeligheder. Inden et medlemsland kan vedtage beskyttelsesforanstaltninger, skal de godkendes af Ministerrådet.

B. *Gyldighedstid, opsigelse, ophør og revision.*

I modsætning til EEC-traktaten, som gælder i ubegrænset tid, skal Nordek-traktaten have begrænset gyldighedstid. Den skal gælde i 10 år, og hvis den ikke opsiges senest 2 år før periodens udgang, er den desuden gyl-

⁸⁶) Se EEC art. 137-144 og »Danmark og De europæiske Fællesskaber« 1968 s. 38-39.

⁸⁷) Se Nordiska Rådets meddelande nr. 9/1969 angående nordiskt ekonomiskt samarbete, Bilaga.

⁸⁸) Se N kap. 20.

⁸⁹) Se EFTA-traktaten art. 18.

dig i yderligere perioder på 10 år. Denne forskel hænger sammen med, at EEC-traktaten tilsigter en meget vidtgående og varig økonomisk integration med stærk institutionalisering og overstatslige organer, hvorimod Nordek kun er en station på vejen til et udvidet europæisk samarbejde.

En særlig situation opstår, hvis en medlemsstat, der — som Danmark og Norge — har indgivet ansøgning om medlemskab i EEC, indleder forhandlinger herom. Den skal da underrette de andre landes regeringer og Ministerrådet. Dette undersøger da, om der skal foretages ændringer i traktaten. Der kan blive tale om revision, hvis de andre lande ønsker det. Når den nævnte underretning om optagelse af forhandlinger med EEC er kommet frem til Ministerrådet og de andre lande, kan traktaten opsiges med 1 års varsel af enhver medlemsstat. Samme regler skal gælde, hvis et medlemsland indleder forhandling om associering til EEC.

Island har ikke været med i forhandlingerne, men kan, hvis det ønsker det, tiltræde traktaten.

VI. *Vil Nordek kunne fungere?*

Kan de nordiske regeringer og parlamentariske forsamlinger blive enige om den endelige udformning af traktaten? Dette forudsætter for det første, at de politiske forhandlinger, som Finland fik afbrudt i december måned 1969, kommer igang. Dernæst er det nødvendigt, at de spørgsmål afklares, som embedsmændene ikke er blevet enige om. Divergenser foreligger navnlig om visse spørgsmål inden for landbrugs- og fiskeripolitikken samt om i hvilket omfang, der skal kunne gøres undtagelser fra toldunionen.

Spørgsmålet er endvidere, om det nordiske økonomiske fællesskab — hvis det kommer i stand — vil kunne fungere ligeså effektivt som De Seks. Den mest iøjnefaldende svaghed i Nordek sammenlignet med EEC er mangelen på stærke institutioner. I Nordek findes ingen myndighed, som *skal* tage initiativet til at gennemføre traktaten. Et organ med pligt til at overvåge traktatens overholdelse findes heller ikke; i EEC varetager Kommissionen disse opgaver. Nordek har ingen domstol til at udøve juridisk kontrol med organerne og med medlemslandenes overholdelse af traktaten. Der kan heller ikke gives retsfor skrifter, som er direkte bindende for borgerne i medlemslandene.

Hvis et nordisk fællesskab uden disse midler skal fungere, må man søge andre udveje. Spørgsmålet er, om traktaten giver sådanne udveje.

Ovenfor har jeg nævnt, at en række begivenheder i traktaten er knyttet til bestemte tidspunkter. Navnlig to datoer springer i øjnene — 1.1.1972 og 1.1.1974.

Inden den 1.1.1972 skal følgende være udført:

Toldunionen skal træde i kraft, Ministerrådet skal træffe beslutning om foranstaltninger til værn mod markedsforstyrrende import, om foranstaltninger til opnåelse af en ensartet toldlovgivning, om samarbejdet for fisk og om tidspunktet for gennemførelsen af ligestillingsprincippet for offentlige arbejder. Ministerrådet skal endvidere fastsætte retningslinier for ydelse af statsstøtte til erhvervslivet og for offentlige indkøb og offentlige arbejder, for liberalisering af etableringsretten og tjenesteydelser og for samordning af indsatsen på forskningsområdet. Endelig skal vedtægterne for de tre fonds og investeringsbanken træde i kraft.

Inden den 1.1.1974 skal man have iværksat følgende:

Ministerrådet skal fastsætte retningslinier for skatte-, budget-, kredit- og regionalpolitikken, for afskaffelse af restriktioner for kapitalbevægelser, for fordelingen af toldindtægterne, for industri- og energipolitikken og for jordbruget.

I betragtning af at en række begivenheder er kædet sammen med disse to datoer, er der muligheder for at anvende en »package deal«-metode (studehandel), hvor hver stat kan opnå indrømmelser på et område for de ofre, som det måtte bringe på et andet område. Der er håb om, at sådanne »package deals« bliver den motor, der kan sætte samarbejdet i gang.